

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, חסידות, ובנגלה

ויקהל-פקודי
גליון כג (מג)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שלשים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וארבעים לבריאה

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ד אפר פרה אדומה .
ה מצות פרה אדומה .
ו כל המצות הם בגדר חוקים .

נ ג ל ה

ז קנין בהמה גסה (קדושין כה, ב.) .
ז חימוץ עיסה בידיים בפסח .
ז חיוב סיפור יציאת מצרים בליל פסח .
ז גוי שאפה מצות מצוה .
ח כזית חמץ שאינו שו"פ .
ח כא"ף פשוטה שעשה לה זויות למעלה
(גליון כב (מב)) .
ח אמה עברי' קונה עצמה במיתת האב
(גליון כא (מב)) .
י ברכת "לקבוע מזוזה" (גליון ה (כה)) .

ח ס י ד ו ת

י צד השוה בין חטא עה"ד והעגל .
י אמירת וידוי .
יא מוחין ומדות (גליון כא (מא)) .
יב כח הבל"ג בגבול .

יג היכי תימצי .
יד פתרונות להיכי תימצי גליון כא (מא) .

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ"פ פרה ש.ז. מביא מ"ש הרמב"ם בספר המצוות (קי"ג) "שצונו לעשות פרה אדומה כדי שיהי' אפרה מזומן למי שיצטרך אליו לטהרת טומאת מת כמו שאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת" ומבאר שהמצוה היא לא (רק) בהאפר בשעת הצורך - כשנטמא בטומאת מת, וצריך להטהר באפרה - אלא האפר צריך להיות מלכתחילה מוכן לכאו"א שיהי' צריך לזה, וזהו פירוש הפשוט בהפסוק והיתה לעדת בני וגו' שהאפר צ"ל מוכן ומשומר, לכל עדת בני ישראל שיהי' צריך להטהר באפר הפרה, ואח"כ בסעי' ג' ממשיך דזהו מודגש גם בלשון הרס"ג (בספר המצוות שלו, פרשה מ"ה) "ופרה למשמרת בתדר" שאפר הפרה צריך להיות מוכן תדיר, ואח"כ מביא מה שביאר הרי"פ (שם) בכוונת הרס"ג שכוונתו (לא לחלק האפר שהיו ישראל מזיין הימנו אלא) לחלק האפר שנותנו בחיל, כי דוקא על חלק אפר זה כתוב הלשון "והיתה לעדת בני" למשמרת" כפי שדרשו חז"ל, וממשיך הרי"פ לבאר כי דוקא באפר זה יש הכרח עבור הכהן גדול, משא"כ בחלקים האחרים אין בזה הכרח כ"כ, ולכן המצוה היא רק בזה, אלא דבהשיחה מקשה עליו ב' קושיות דאין לפרש כן, ומבאר דכוונת הרס"ג ג"כ כדברי הרמב"ם הנ"ל - שגם הוא הביא הפסוק דוהיתה לעדת בני למשמרת וגו' - שהמצוה היא שהאפר יהי' משומר ומוכן תמיד לכל ישראל, כי בפשטות מה שכתוב והיתה וגו' למשמרת קאי על כל האפר כולו, עיי"ש בארוכה.

ויש להעיר, דהנה הרי"פ שם מביא שגם רבינו אליהו הזקן סב"ל כשיטת הרס"ג, וכמו שפי' הוא דזה קאי על האפר הנתון בחיל וז"ל הרי"פ: וגם הר"א הזקן באזהרותיו כתב בזה קרוב ללשון רבינו הגאון ז"ל כאן, שכתב וז"ל: "נצור אפר פרה טהור מטמא" וכוונתו שהמצוה ליחן מאפר הפרה למשמרת, ומש"כ טהור מטמא הוא מלשון הכתוב (איוב יד, ד) מי יחן טהור מטמא לא אחד שדרשוהו בפ"ק דנדה (ט, א) ובפסיקתא דר"כ ופסיקתא רבתי (פ' פרה) ובמדרשים (פ' חקת) על אפר הפרה עיי"ש. וכך סיים שם הר"א הזקן ז"ל כדרכו בלשון הכתוב ממש. "מי יחן טהור מטמא" עיי"ש. ועכ"פ דבריו הם ג"כ כדברי רבינו הגאון ז"ל כאן, וע"פ מה שביארנו דבריהם מבוארים על נכון. ודברי ר"א הזקן קצת מבוארים יותר. שביאר בהדיא שאעפ"י שבחלק אפר זה שניתן בחיל כתוב בו למשמרת, מ"מ גם הוא אינו אלא מוכן להזאה. וזהו שכתב "נצור אפר פרה (ואעפ"כ) טהור מטמא" כלומר שניתן למשמרת וגניזה

לצורך טהרה לאחד המיוחד בעם. דהיינו הכהן הגדול מאחיו שמזה בו לעתים רחוקות לענינים גדולים. וזהו שסיים בלשון הכתוב "מי יתן טהור מטמא" וכוונתו לסיפא דהוא קרא דכתיב "לא אחד". וכדרכו ז"ל לדבר באזהרותיו אלו בדרך מליצה חידות, עכ"ל.

והנה לפי המבואר בהשיחה דלא מסתבר בכלל לומר דהמצוה היא רק בהחלק שנותן לחיל, י"ל בפשטות דגם כוונת הר"א הזקן היא כמו שכתב הרמב"ם דזה קאי על כללות האפר שצ"ל למשמרת, היינו משומר ומוכן עבור כל ישראל שיצטרך אליו, ולפי"ז אין צריכים לפרש כמו שפי' הר"פ דכוונתו דאעפ"כ טהור מטמא, היינו דגם הוא מוכן להזאה, אלא כפשטות שצריך להיות למשמרת בכדי שכל ישראל יוכלו להשתמש בו כשצריכים לזה.

ומה שסיים בהפסוק ד"מי יתן טהור מטמא" אפשר לפרש ג"כ ע"ד שביאר הר"פ דכוונתו לסיפא דקרא שכתוב "לא אחד", אלא לא כמו שביאר הוא לשיטתו דקאי על הכהן גדול, אלא הפי' בזה אפ"ל שבא לרמז במ"ש במסכת פרה שבכל הפרות הי' מעורב מעט מפרת משה, וא"כ כל הטהרה היתה תלוי' רק באחד, היא פרת משה שהי' מעורב באותן האפר, וכמו שפי' במתק אזהרות שם (אזהרה כ') עיי"ש.

* * *

ב. עי' ברמב"ם במנין המצות בריש ספר היד במצוה ק"ח שכתב וז"ל: להיות מי נדה מטמאין לאדם טהור ומטהרין לאדם טמא מטומאת מת בלבד כו' עכ"ל, ובראב"ד שם השיג ע"ז וז"ל: א"א ולמה לא יחשבו לשתים הטומאה והטהרה, עכ"ל, היינו דדעת הראב"ד שהי' זה צ"ל ב' מצוות מיוחדות הטומאה והטהרה, והנה במרכבת המשנה (ריש ח"ב) תירץ וז"ל: ודעת רבנו מכרעת דכיון שאין המצוה לטהר ולטמא, אלא לדון בדין מי חטאת שפיר שניהם חלקי מצוה אחת, עכ"ל. היינו כיון שאין זה מצוה אלא דין במילא שניהם בכלל דין זה, ועי' בכס"מ שם.

אבל עי' בחינוך מצוה שצ"ט שחולק ע"ז, דמסיק שם בהדיא דמי שעבר על זה ולא קיבל הזאה אם צריך לה בטל עשה זו, עיי"ש, וכך משמע שהיא שיטת הרס"ג, דבעשה קצ"ח מנה להתחטא בשלישי ובשביעי למצוה לחוד, ובעשה קצ"ט מנה הא דמי חטאת מטמאין לחוד, עיי"ש. וראה באנציקלופדי' תלמודית כרך ח' ע' תק"פ ובהערה 169 שם בזה.

(ואיך להקשות מהנ"ל על המבואר בהשיחה בפשטות דאם איך עליו חיוב לעלות לרגל וכו' איך שום חיוב להזות, ומחינוך הנ"ל משמע די ש בזה עשה, דהפי' בהחינוך הוא דדוקא "אם צריך לה בטל עשה זה", היינו אם אכל קדשים או נכנס למקדש וכו' דאז הי' צריך להזאה, הנה נוסף להעונש שיש לו, ביטל גם עשה זו, וכן משמע גם ממה שכתב לעיל שם "שכולם צריכים הזאה אם נטמאו במת קודם שיכנסו למקדש או יאכלו הקדשים", משמע מזה דבאופן שאינו נכנס למקדש וכו' ע"ד המבואר בהשיחה שאיך לו קרקע וכו', דאז ליכא כלל עשה זו).

ולפי הנ"ל יש לעיין בלשון השיחה הנ"ל שכתב וז"ל: אז די מצוה באשטייט ניט (נאר) איך נוצן דעם אפר בשעת הצורך... נאר דער אפר הפרה דארף זיין מלכתחילה גרייט פאר יעדן וואס וועט עס דארפן, עכ"ל. דלכאו' כיון דלשיטת הרמב"ם קיימינגן הכא, א"כ מהו הכוונה בתיבת "נאר" דמשמע דגם בגוף הזאה ישנה מצוה, דלכאו' כפי המבואר לעיל, איך בזה מצוה, אלא הוא דין בלבד דאפשר להטהר ע"י אפר הפרה, דלכך מונה ג"כ במצוה ק"ח הנ"ל שמתמאין לאדם טהור וכנ"ל, וא"כ מהו הפי' כאן בתיבת "נאר", ואולי אפ"ל דזה קאי לשיטת החינוך המובא שם בהערה 8, וכנ"ל שסב"ל דזהו מצוה, או שישנו ביאור אחר בשיטת הרמב"ם, ויש לעיין בזה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ג. בלקו"ש ח"ד פ'. חוקת מבאר שמצוות מצ"ע הם למעלה מטו"ד, אלא שנתלבשו בטו"ד, וז"ל: דאם איז אויך איינע פון די טעמים וואס פרה אדומה איז כללות ענין התורה (וואס דעריבער שטייט ביי פרה אדומה דער לשון "זאת חוקת התורה", ניט "זאת חוקת הטהרה" אדער "זאת חוקת הפרה"). ווארום אלע מצוות התורה, אויך עדות און משפטים, איז זייער עיקר - דער רצון העליון שלמעלה מהשגה לגמרי (ס"איז נאר וואס דער רצון האט זיך אנגעטאן אויך אין א טעם אבער בעיקר איז עס בחינת רצון). און וויבאלד אז אין מצוות פרה אדומה איז עס בגילוי (ווארום ביי פרה אדומה איז דער רצון ניט נתלבש געווארן אין שכל), דעריבער איז זי כללות התורה, ע"כ.

ועפ"ז אינו מובן מש"כ בהמשך תרנ"ט ע"ג... ולכן בתורה לא נאמר ציווי על מס"נ להיות כי אורייתא מחכמה נפקת ומס"נ שהיא למעלה מהחכמה איך בתורה ציווי ע"ז. ונשמות ישראל שיש בהם כח למס"נ ה"ז הוראה שהם למעלה מהתורה, עכ"ל. דכנ"ל בהשיחה, הנה כל המצוות ה"ה

בעצם למעלה מטו"ד, (אלא שנתלבשו בשכל), וא"כ למה לא יהי' ציווי גם על מסנ"פ.

יוסף יצחק הלוי לעוויטיין

נ ג ל ה

ד. קידושיין כה, ב במתני' בהמה גסה נקנית במסירה. ומפרש"י אבל משיכה לא מקניא האיין דרכה בכך להוליכה לפניו, ע"כ.

וקשה לכאו' מבב"מ ח, ב ת"ש שנים שהיו מושכיין בגמל ומנהיגים בחמור ומפרש"י: חמור דרכו בהנהגה וגמל דרכו במשיכה, ע"כ. וצ"ב.

א' מהת'

ה. הרמב"ם פסק (פ"א מהל' חמץ ומצה ה"ג) שאם קנה חמץ בפסח, או חימצו עיסה בידיים בפסח לוקה, וקשה לי דאיך לוקה כשהחמיץ העיסה, הרי אפ"ל שביטלו בלבו לפני שנעשה חמץ, דאז יכול לבטלו, כמבואר בפסחים ז, א?

ח. י. ר.

תלמיד הישיבה

ו. הרמב"ם פסק (בפ"ז מהל' חומ"צ ה"א) דיש חיוב מן התורה לספר ביציאת מצרים בליל ט"ו, ונפקא לי' מקרא "בעבור זה", דבעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, וצ"ע דהרי הרמב"ם גופא פסק (שם הי"ב) דמרור בזמן הזה אינו אלא מדרבנן, וא"כ למה לא נימא דבזמן הזה הוה גם החיוב דסיפור יצי"מ בליל ט"ו רק מדרבנן?

הנ"ל

ז. עי' בהל' פסח סי' ת"ס, דגוי שאפה מצות מצוה פסולים מטעם דלא שמר לשם מצות מצה, ואנן בעינן ושמרתם את המצות דישמור לשם מצוה, ואם גדול עומד על גביו ומזהירו לאפות לשם מצוה יש פוסקים שמקילים בזה, עיי"ש.

וקשה למה אינו פסול משום דאינו בתורת אכילת מצות, וממילא פסול לעשות מצות כשרות, לשיטת ר"ת הידועה (גיטין מה, ב) דכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה

שייך לכל התורה כולה, ואף דהתוס' שם חולק על ר"ת וסובר דזהו הלכה רק בסת"ם, מ"מ לא נזכר כלל בפוסקים דגוי יהי' פסול לאפות מצות משום דאינו בתורת מצוות אף לשיטת ר"ת, וקשה מאי שנא מכל התורה כולה דאמרינן דאם אינו בתורת המצוה אינו יכול לעשות החפצא של המצוה? הנ"ל

ח. הנה משמע מכל הפוסקים דבכזית עובר בב"י וב"י אפי' אם אינו שו"פ, וקשה לי משיטת רש"י סוכה כז, ב דמפרש הוכחת הגמ' דיוצאים בסוכה שאולה ממ"ש כל האזרח בישראל ישבו בסוכות ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת, ומבאר רש"י דאי אפשר שיהי' של כאו"א, דלא מטי שוה פרוטה לכאו"א, ועכצ"ל דאיירי בשאולה, עיי"ש. הרי דסב"ל דאם אינו שו"פ אין זה "שלו" וא"כ ה"ג גבי חמץ למה יעבור בכזית אם אינו שו"פ, הרי אין זה "שלו"? הנ"ל

ט. בגליון כב כתב הח' ד.מ. שי', וז"ל: מ"ש בסי' לו בס"ה בנוגע לתמונת אות כ"ף פשוטה "ואם עשה לה זוית למעלה כמו דלי"ת פסולה ואין לה תיקון בתפילין ומזוזות שדינה כרי"ש שעשאה דלי"ת שצריך לגרור את כולה כמו שנתבאר בסי' ל"ב" משמע ממה שסיים כ"ק אדה"ז "כמו שנתבאר בסי' ל"ב" שדינו של כ"ף פשוטה הוא ממש כדינו של דלי"ת שנכתבה (בטעות) רי"ש שדינה שיכול להוסיף דיו אך ורק אם עדיין לא כתב כלום אחר אות זה [וגם כאן בנוגע כ"ף פשוטה שעשו לה זוית למעלה] הדין כן, עכ"ל.

נמצא לדבריו שמ"ש פסולה ואין לה תיקון היינו רק מצד הפסול שלא כסדרן וזה לא מסתבר שהרי בסעיף זה בא להשמיענו "תמונת האותיות" ולא שאר דיני כתיבת התפילין.

ומ"ש כ"ק אדה"ז "ואין לה תיקון בתפילין ומזוזות" ולא כתב ספר תורה אולי י"ל ע"פ המבואר בפמ"ג בסי' קמ"ג ודע כל שיש מחלוקת הפוסקים אי הוה זה טעות או לאו אין להוציא אחרת דהוה ס"ס שמא הלכה כר"מ בחשובה דקורין בפסולה דע"ז אנו סומכין דייעבד ושמא הלכה כמ"ד בפסול כזה אינו פסול, עכ"ל. וכיון שיש כאן מחלוקת הפוסקים כדמוכח בשו"ת צ"צ סי' י"ח סעיף ד' כי המ"א סי' ל"ב ס"ק כ"ו הביא תשובה מהרמ"ג סי' קכ"ד שמכשיר בזה ואולי לכך לא כתב ספר תורה דהלשון פסולה משמע אפילו בדיעבד בשעת הקריאה וכיון שיש מחלוקת כאן אף שכ"ק אדה"ז לא פסק כן אין להוציא אחרת.

ואולי י"ל עפ"י המובא בב"י על הסור ומ"ש שכ"ף פשוטה תהי' עגולה למעלה כמו רי"ש כן כתבו התרומה והגהות והאגור וכתב הר"י אסכנדרני יש מי שכתב שאם כתב הכא"ף פשוטה בזויות כמו דלי"ת שהיא פסולה ובתפילין ובמזוזות לא יועיל בה תיקון כמו דלי"ת שכתבה במקום רי"ש דתיקונים מיקרי חק תוכות, עכ"ל.

והביא זה המ"א בסי' ל"ב ס"ק כ"ו וכתב שם הלבושי שרד, ואין לה תיקון, ר"ל תיקון ע"י גרירה דהוי' כחק תוכות כמו מן ד' לעשות רי"ש. ולכאורה זהו המקור למ"ש כ"ק אדה"ז ולפי"ז הכוונה באין לה תיקון, (אף שבפשטות הלשון אין לה תיקון היינו בשו"א) היינו דווקא ע"י גרירה אבל ע"י הוספות דיו מועיל תיקון. ועפי"ז יתאים זה עמ"ש בסי' ל"ב.

שמואל פעוונזנער

יוד. בגליון כא (מא) מקשה תלמיד מכיתה י' שהגמרא מקשה על ר"ל שאומר אמה העברי' קונה את עצמה במיתת האב מרשות אדון מק"ו (דף טז) מהא דאמרינן מתיב רב עמרם ואלו מעניקים להם היוצא בשנים וביובל ובמיתת אב וכי תימא חנא ושייר והא אלו קתני וכו', תיובתא דריש לקיש תיובתא,

ומקשה למה אין הגמ' מתרצת דמילתא דלא כתיבא בהדיא לא קונה מק"ו, אמר רבא שחי תשובות בדבר חדא דשלש תנן וד' לא תנן וכו' א"ל אביי הא דקאמרת ג' תנן וד' לא תנן מילתא דכתיבא בהדיא קתני, מילתא דלא כתיבא בהדיא לא קתני, ולמה אין הגמ' מתרצת כאן ג"כ מילתא דכתיבא בהדיא קתני מילתא דלא כתיבא בהדיא לא קתני.

ולכאורה נראה לחלק בין קתני מנינא לקתני אלו, שאם קתני מנינא יכולים לומר מילתא דכתיבא בהדיא קתני מילתא דלא כתיבא בהדיא לא קתני, דהכוונה הוא דכתיבא בהדיא בתורה בג' דרכים, משא"כ כאן דתנא "אלו", הנה כאן לא מסתבר לומר דקתני דוקא מילתא דכתיבא בהדיא, דכאן כוונתו להשמיע הדין בפועל, למי מעניקים, וא"כ לא מסתבר לומר דלא קתני מילתא דכתיבא בהדיא, וגם אפ"ל דדוקא לעיל דהמשנה גופא איירי איך האשה נקנית, דבזה גופא מיירי בקרא, בנוגע לקידושי אשה, אפ"ל דאם לא כתיבא בהדיא לא קתני, אבל כאן אינו מדבר בעצם הענין שקונים א"ע וכו', אלא אודות הענקה, שהו"ע אחר, בזה לא שייך לומר דאם לא כתיבא בהדיא לא קתני.

יהושע מרוזוב

יא. בגליון ה' (כה) הקשה הרב צ.ג. על כלל הר"ן
דהיכא דהמצוה אי אפשר לקיים ע"י שליח מברכינן בלמ"ד,
והיכא דאפשר לקיים ע"י שליח מברכינן ב"על", (פסחים
ז, ב), דצ"ע לפי"ז, למה מברכינן במזוזה "לקבוע"
מזוזה, והא אפשר למנות שליח לקבוע המזוזה, וא"כ הרי
צריכים לברך ב"על", לפי כלל הר"ן?

ונראה דלא קשה מידי, דבאמת מצות מזוזה, אינה
בקביעות המזוזה, אלא הדירה בבית שיש בה מזוזה, והדירה
אינו יכול לקיים ע"י שליח, דרק דירתו מחייבתו
במזוזה, דמזוזה חובת הדר היא, ולכן אף שהמעשה מצוה
מקיים בשליח, דהיינו הקביעות מזוזה, מ"מ מברך לקבוע,
כיון דעצם המצוה דהיינו הדירה אי אפשר ע"י שליח.

יוסף יצחק דייטש

ח ט י ד ו ת

יב. בד"ה זה יתנו ש.ז. ס"ד, מבאר התיקון שע"י מחצה"ש,
וז"ל: "... וזהו גם מה שזה היא התיקון לחטא העגל, דחטא
העגל הי' כאשר בושש משה לרדת גו', וארז"ל א"ת בושש
אלא בא שש, שבא שעה ששית, חצי היום, ולא בא, והתיקון
לזה הוא ע"י העבודה במחצית השקל דוקא", עכ"ל.

ולכאו' יש להעיר מספר השיחות ה'תש"א, וז"ל:
ויהיו שניהם ערומים ולא יתבוששו, ערומים מל' ערום,
ויהיו שניהם ערומים, ר"ל משכילים, שניהם, היינו אדם
ואשתו, ר"ל אשר השכל מתקן גם בכלי המוח, אבל ולא
יתבוששו, מל' בושש, בא שש, שאינו שייך למצות בפועל,
וזה סיבה לחטא עץ הדעת...". עכ"ל.

דכמו דבחטא עה"ד התקלה היתה ע"י ולא יתבוששו
- בא שש, כן בחטא העגל שאז חזרה זוהמתן התקלה הי' ג"כ
ע"י בושש משה - בא שש.

* * *

יג. בקונטרס אהבת ישראל ע' 14, ז"ל: "הנה בטעמי
מצות פ' קדושים כ' האריז"ל וז"ל כי כל ישראל סוד גוף
א' של נשמת אדה"ר כנודע אצלנו (בס' הגלגולים פ"א ב')
וכל א' מישראל הוא אבר פרטי ומזה הוא הערבות שאדם
ערב בשביל חברו אם יחטא ולכן נוהג מורי ז"ל לומר פרטי
בוידוים כו' כי כל ישראל גוף א', עכ"ל. עכ"ל.

ולכאו' צ"ב איך לתווך זה עם מ"ש בד"ה לולב וערבה תרס"ו (ע' כז) וז"ל (במוסגר): "ובאמת לגבי אמיתות רוממות העצמות הכל כחוטאיה ופושעים לגבי' כו' וכמ"ש במ"א ולכן בעשי"ת הכל אומרים אשמנו בגדנו כו', עכ"ל.

דמקונטרס אהבת ישראל מובן דבכל השנה צריכים לומר וידוי, דהרי כל ישראל ערבים זב"ז, ומתרס"ו מובן דרק בעשי"ת צריכים להתוודות.

ואולי יש לבאר ולקשר זה עם מ"ש בלקו"ש ח"ט ע' 206, וז"ל: "פונעם לשון כל מי שאינו בוכה כו' איך נשמתו שלימה" איז משמע, אז דערמיט ווערט געמיינט יעדער איד ממש, אפי' א צדיק גמור [וואס דערפאר שטייט אויך אויפן אריז"ל הרב זלה"ה הי' נוהג לבכות בר"ה ויו"כ]. "ובהע' 24: "בטעמי המצות פ' קדושים (הובא ונתבאר בדרמ"צ כח, א ואילך): "ולכן נוהג מורי ז"ל לומר פרטי הוידוים כו' כי כל ישראל הם גוף אחד". אבל ממה ש"הרב זלה"ה כו'" בא בהמשך למי שאינו בוכה איך נשמתו שלימה", משמע שבזה יש גם הענין המבואר בפנים. עכ"ל.

* * *

יד. בגליון כא (מא) דחה י.ז.ד. את הערת המערכת, שכתבו בגליון כ (מ) החילוק בין מוחין למדות, שבמדות צ"ל למי להשפיע שכל, עד"מ אם הי' רק דומם בעולם הרי אפשר להשכיל אודות הדומם, אבל מדות אא"ל בלי אדם או בע"ח שיכול להשפיע להם.

והקשה הנ"ל דמ"ש שאם הי' רק דומם בעולם הי' שייך ענין ההשכלה, משא"כ במדות השייכים דוקא לאדם או בע"ח, אינו כן, דהרי בסה"מ תש"ט ד"ה מן המיצר ע' 15 מבאר להיפך וז"ל: "וכן הטביע הקב"ה בטבע בנ"א דיחוס על מעשה ידיו אף גם דבר שאינו ממהותו כלל", עכ"ל. ואם נאמר דהחילוק בין מוחין למדות הוא כמ"ש המערכת א"כ הדרא קושיא לדוכתא דלפי"ז אין הפרש בין מוחין למדות, ולכן הסיק דמחורתא כתי' הת' ש.פ. (בגליון יט (לט)) אף שהוא דוחק וכו'.

ודבריו אינם מובנים כלל, דאפי' נאמר די' דדון אם הדוגמא שהביאה המערכת מדומם נכונה היא, אבל החילוק בין מוחין למדות הביאו המערכת מהמבואר בכמה דרושי דא"ח (ד"ה פקדת הארץ תר"ט, נ"ח תרס"ו (ע' קיא), נחמו נחמו עמי תער"ב סמ"ו (ח"א ע' פ"א), ביום השמיני עצרת תש"ח (ע' 47-8), ועוד), וא"כ קושיתו אינה על המערכת אלא בפני' המאמרים

ומה שהקשה דמהו החילוק בין מוחין למדות - נראה דתפס דמה שאומרים דבמוחין אין צריך להיות זולת, הכוונה זולת בענין המוחין, דהיינו, מושכל. ולכן הקשה מהו החילוק בין מוחין למדות, אבל כשיעייין במאמרים הנ"ל יראה שהחילוק הוא באותו הזולת שבמדות צריך להיות כדי להשפיע הנה במוחין אין צריך לזה. דהיינו הכשישנו למשל אדם (דהוא הזולת), וישנם ב' אנשים, א' רוצה להשפיע חסדו, וא' רוצה להשכיל השכלות הנה זה שרוצה להשפיע חסד, צריך הוא להזולת, משא"כ מוחין דאינו צריך להאדם הזה להשפיע לו השכל כדי שיוכל להשכיל.

ומ"ש בגליון כ (מ) החילוק בין רנ"ט ותרס"ו מפורש הוא בתער"ב סמ"ו (ה"א ע"פ"א) וז"ל: "וכ"ז הוא בענין המוחין שהן לעצמו דוקא, אבל טבע המדות הוא להיפך שהן רק אל הזולת כמו החסד והרחמים הרי אינו שייך שמתחסד או מתרחם על עצמו כ"א על הזולת, וכשלא יש זולת למי להשפיע מתבטל המדה וה"ה כאילו אינו כו', והגם שיכול להתעוררות הטבה באיש הטוב גם כשלא יש למי להשפיע, זהו מ"מ כאשר בכללות נמצאים מי שצריכים לקבל טובת השפעתו והמדה עומדת בהתגלות תהי' ההתעוררות גם כשלא יש בעת ההיא למי להשפיע וכמו באאע"ה שהצער כשלא הי' לו למי להשפיע חסדו כו', אבל כשלא יהי' בכלל למי להשפיע הנה הגם שיש בנפשו מדת הטוב תתעלם לגמרי וה"ה כאלו אינו משום דענין המדה הוא להשפיע אל הזולת דוקא וכשלא יש זולת מתבטל המדה כו'". עכ"ל.

משה מנחם מענדל איידעלמאן

טו. בד"ה באתי לגני תשכ"ב באות ה' מבאר דמכיון דהאור הוא א"ס א"כ גם הנבראים שנתהוו ממנו יש בהם הענין דבל"ג. ומבאר גם האיך הענין הוא בבי"ע דיש בבי"ע הענין בל"ג בפועל, דלכאור' א"מ איך שייך בל"ג בכח, הא ידוע הכלל דבדבר מוגבל א"א להתלבש דבר בלתי מוגבל אלא מוכרח לומר דגם בפועל יש בל"ג והראי' מנצחיות הנבראים דהם חזקים כיום הבראם, ע"כ בנוגע לעניננו.

אבל צ"ל מה תי' על קושייתו דהא זה גופא צריך להבין איך שייך בל"ג בפועל בדבר מוגבל.

ולכאור' צ"ל כמו שמבואר בלקו"ש ח"ה חיי שרה (א) אות ה' ובהערה 21, 19 דהאור הבל"ג שפועל הנצחיות שבנבראים אינו מתלבש בהם, דבגבול מוגבל א"א שיהי' מלובש חיות בלתי מוגבל (כנ"ל), נמצא אעפ"י דהו' חזקים כיום בראם זהו רק מצד האור הבל"ג אבל מצד ענינם הם, הם נפסדים.

אבל א"כ צריך להבין מה הוכיח במאמר זה. דהא רצה להוכיח דיש בל"ג גם בנבראים דבי"ע והראי' שהביא מנצחיות הנבראים רק מוכיח דיש אור בל"ג שם אבל לא שיש בל"ג מצד הנבראים עצמם. ואם תמצא לומר דזה הוי הכוונה בהמאמר רק דנמצא בל"ג שם מצד המעלה שבאור ולא מצד העולמות א"כ מה הי' הקושיא איך נמצא דבר בלתי מוגבל בגבול הא האור בל"ג לא מתלבש בהגבול ואם תמצא לומר דזה גופא הפי' בהראי' דנצחי' הנבראים דהקשי' הוא האיך מתלבש בל"ג בגבול ותי' מנצחי' הנבראים היא לומר דאינו מתלבש בהם ולכן אינו קושיא א"כ אינו מובן הראי' הראשונה שהביא, שמביא ראי' דיש בל"ג בכח בבי"ע מכח הצומח שבארץ ולכאו' זה הוי ענין עצמי בארץ (ועי' שוה"ג להערה 19) מצד שרשו בעצמות עי' אגה"ק סי' כ', נמצא שהכח דבל"ג נמצא בעולמות מצד העולמות גופא והראי' מהכח יש מאין שבארץ והבל"ג שנמצא בפועל בעולמות לא הוי מצד העולמות גופם רק מצד האור אבל מתוכן המאמר (שהבאנו בתחילה) נראה שרוצה לומר דמכיון שכל הנבראים נמצאים מהאור הבל"ג יש בהם ג"כ בל"ג הנראה מצד ענינם גופא, וצ"ע.

א' מהשלוחים
ישיבה גדולה
קאראקאס, ווענעזועלא

*

ה י כ י ת י מ צ י

- (א) הי"ת שעל דבר שמברכים עליו בפה"ע מברך עליו דוקא שהכל ולא בפה"ע?
- (ב) הי"ת דאין העדים יכולים לחייבו אף אם ליכא דבר המכחישם, ואף הבעל דין אינו מכחישם ולא עוד אלא שמסייע לדברי העדים מ"מ אין העדים יכולים לחייבו?
- (ג) הי"ת שנולד תינוק ואח"כ נולד תינוק שני ומ"מ יהא התינוק השני שנולד אחר התינוק הראשון נימול ע"פ דין יום אחד קודם התינוק הראשון?
- (ד) הי"ת דבר שביו"ט זה אסור וביו"ט אחר מותר?
- (ה) הי"ת מצוה שמחוייב לעשות דוקא סמוך לבין השמשות או בין השמשות אבל לא ביום ולא בלילה?
- (ו) הי"ת שלא ימהר לבא לבית הכנסת ונהפוך הוא שימהר לצאת ממנה?

ז) הי"ת שאדם נהרג ע"י עדות עצמו או אח נהרג ע"י אדות אחיו?

ח) הי"ת אם הזיק לחבירו דבר שאסור לחבירו בהנאה ואפ"ה צריך לשלם לו אם הזיק לו בשוגג ואם הזיק לו במזיד פטור מלשלם לו?

ט) הי"ת אם נתבשל בשבת מותר למ"ש, ואם בישל במ"ש - אסור?

י) הי"ת דיותר אדם מפסיד אם יש לו דבר היתר מאם הי' אותו דבר זה עצמו איסור.

יא) חידה: למצוא חמש עשרה חיבות בנות ארבע אותיות ע"י הוראות הכתובות למטה, באופן שאם נסיר מכל תיבה את האות הראשונה תהי' הוראה אחרת להתיבה:

הוראות התיבות (ההוראות המוסגרות הן של התיבה בלא האות הראשונה):

א) נוטלין עלי שכר (בת ארבע ראשים); ב) מראה שלקה (גנב); ג) פרשה (יש היתר לאיסורו); ד) מסמני הקטורת (כשר לשחיטה או אוכל ושותה); ה) טעון פדיון (מדה); ו) מר (ממזר); ז) מספר (חציו להדחה); ח) פריצתא (שטח); ט) איסור חמור (רשות היחיד); י) מכסה (שכור); יא) שם מסכת (אינו נמכר בכלל בית); יב) עקר (בבת עיין); יג) פטור ממעשר בהמה (שלימות); יד) מופת לעצל (שזה סלע); טו) נשתנה שמו (סדרה בתורה);

מראשי תיבות (השלימות) יוצא מאמר ידוע ממשניות.

----- *

פתרונות להיכי תימצי (גליון כא (מא)):

לשאלה הא': בקביעות שפורים דמוקפין (ט"ו אדר) חל בשבת ומקדימין קריאת המגילה ל"ד באדר והוא נעשה גדול ביום השבת שיש חיוב עליו בקריאת המגילה בתור גדול. (לקו"ש ערב פסח תשל"ז. הובא בחידושים וביאורים לש"ס ע' קיט).

לשאלה הב': אם נודע לו בשבת כשהוא בכרמלית שהטלית שעליו פסולה לא יסירנו מעליו עד שיגיע לביתו שגדול כבוד הבריות ואפילו טלית קטן שתחת בגדו א"צ להסיר וזה"ד אם נפסק אחד מן הציצית ומתבייש לישב בלא טלית דיכול ללבשו בלא ברכה מכח כבוד הבריות ודוקא בשבת דאסור לעשות ציצית אבל בחול כה"ג אסור. (או"ח סי' י"ג סעי' ג').

לשאלה הג': (א) בתפלין אם פגע בשל ראש תחילה צריך להעביר על אותה המצוה ויניח של יד תחילה ואח"כ של ראש. (או"ח סי' כ"ה סעי' ו'), (ב) המחוייב בקריאת המגילה ופגע במת מצוה שאין לו קוברין, צריך לקוברו תחילה. (רמב"ם פ"א מהל' מגילה ה"א).

לשאלה הד': אם מתענה היום ולן בתענית אע"ג שהלינה הי' מכח התענית שקיבל עליו אינו מתפלל תפלת תענית ואם קיבל עליו תענית אפילו אכל ושתה כל הלילה למחר מתפלל תפלת תענית. (או"ח סי' רסג בהגה וכן הסכמת האחרונים דלא כלבוש שאוסר).

לשאלה הה': אם בירך על בשמים של ביהכ"ס או על בשמים הנתונים למעלה ממטתו של מתיס, ר"ל, לא יצא וצריך לחזור ולברך על אחרים. (או"ח סי' רצז).

לשאלה הו': אין שטין ע"פ המים אפי' בבריכה שבחצר וכו' ואם יש לה שפה סביב מותר דהוי לי' ככלי ובכלי לא אסור לשוט דליכא למיגזר שמא יעשה חביות של שייטין. (או"ח סי' שלט).

לשאלה הז': מי שקדם להתפלל ערבית של שבת קודם שהתפללו הקהל אע"פ שכבר חל עליו קבלת שבת יכול לומר אפי' לישראל חבירו שלא קבל עדיין השבת שיעשה לו מלאכה ומותר לו ליהנות מהמלאכה בשבת דכיון שלחבירו מותר הוא אין באמירתו אליו איסור כלל וכן מי שמאחר להתפלל ערבית במו"ש או שממשיך סעודתו. (שו"ע אדה"ז סי' רסג סעי' כה. זו"ע סי' רסג סעי' יז ובהגה שם).

לשאלה הח': מותר ביו"ט של פסח ללוש פחות מכשיעור כדי לפטור עצמו מן החלה שלא יבוא לידי חימוץ. (או"ח סתנ"ז).

לשאלה הט': סיכך הסוכה בפשתן שלא נידוק ולא ניפוץ כשרה אבל אם נידוק וניפוץ פסולה. וכן לא יסכך בכלים המקבלים טומאה. (או"ח סי' תרכט).

לשאלה הי': המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו, ואם הכלי ריק חייב על הכלי. (עיי' שבת צג, ב.).

לשאלה הי"א: דם דגים אע"פ שהוא מותר לאכול אם קבצו בכלי אסור משום מראית עין אבל אם יש בו קשקשים מותר. (יו"ד סי' סו. ועיי' מ"ש במל"מ פ"ו מהל' מאכלות אסורות ה"א).

ל ז כ ו ת

החתן התמים הרב משה מנחם מענדל שי' ליבעראוור
והכלה מרים שתחי' פוזנר
לרגלי הקשו"ת שלהם בשעטומו"צ
כ"ה אדר, ה'תש"מ

*

נדפס ע"י הוריהם
הרה"ת יצחק זלמן שי' וזוג' רייסיא שתחי'
פוזנר
הרה"ת שלום בער שי' וזוג' דבורה שתחי'
ליבעראוור

כתובת המערכת :

הערות וביאורי 417 Troy Ave. Brooklyn, N.Y. 11213 U. S. A.
